

Programma de Bibliotheek en basisvaardigheden

Kwartaalrapportage 2020 Q3

De Koninklijke Bibliotheek (KB) en de Stichting Samenwerkende POI's Nederland (SPN) werken, samen met de lokale bibliotheken, in het [programma de Bibliotheek en basisvaardigheden](#) (BBV). Het programma zet zich in om de gezamenlijk afgesproken doelstellingen te behalen.

Deze rapportage belicht de resultaten van de plannen en de acties die hieraan zijn verbonden.

Speerpunten voor 2020: Digitale inclusie en verdere alliantievorming, Opleiding Frontoffice-medewerkers, Verbinding curatie en preventie (gezinsaanpak), Doorontwikkeling trajecten Leren en ontwikkelen, Certificering Taalhuizen en Integratie & inburgering.

CoronaMelder app: ondersteuning door bibliotheken

Netwerk & Beleid

Hieronder ook Innovatie & Doorontwikkeling

- Op 1 juli 2020 is de nieuwe Donorwet ingegaan. Het ministerie van WVS verstuurt sinds 1 september herinneringsbrieven per regio. Ook de [tv-campagne](#) van de overheid - augustus tot medio september én de nieuwe campagne van september tot eind 2020 - meldt dat mensen met vragen bij de bibliotheek terecht kunnen. KB, stichting Digisterker en het ministerie van WVS [ondersteunen](#) bibliotheken hierbij. Voor het publiek is er een [online omgeving](#), toegankelijk via een [blueprint-pagina Donorregistratie](#). Er is een [marketingtoolkit](#) met aanpasbaar promotie-materiaal en voorlichtingsmaterialen van WVS voor het [publiek \(na te bestellen\)](#). Ook is er een [filmpje](#) van Bibliotheek Hoorn dat andere bibliotheken kunnen personaliseren. Voor medewerkers zijn er: een [webinar](#), [factsheet](#), [handreiking](#) en de [themapagina Donorregistratie](#). Bibliotheken zijn verzocht om hun [activiteiten in G!DS](#) bij te houden. Stichting Lezen & Schrijven lanceerde een [lesbrief](#) voor taalvrijwilligers en Taalhuis-coördinatoren. In de [Biebtobieb-groep Donorregistratie](#) kunnen bibliotheken informatie, ervaringen en vragen uitwisselen. [Minister Tamara van Ark bezocht Bibliotheek Katwijk](#) op 2 september om extra publiciteit aan de campagne te geven. Bibliotheken kunnen tot 1 oktober € 1.000 [subsidie](#) als onkostenvergoeding aanvragen.
- Bibliotheken kunnen burgers ondersteunen met informatie over en bij de installatie van de [CoronaMelder](#), die in oktober landelijk wordt gelanceerd. Dit is de app van het ministerie van WVS om mensen met corona op te sporen. In augustus hebben bibliotheken in Twente en Drenthe een pilot gedaan met positief resultaat. De rol van de bibliotheek is tweeledig: hulp bij keuze of om de app wel of niet te downloaden en hulp bij installatie van de app als men deze keuze heeft gemaakt. KB, SPN en WVS ondersteunen bibliotheken met promotie- en voorlichtingsmateriaal, een blueprint-pagina met keuze- en installatiehulp, een factsheet en een [themapagina voor medewerkers](#).
- In maart 2020 is met Sociaal Werk Nederland (SWN) een subsidieaanvraag ingediend bij het ministerie van J&V, die is goedgekeurd in september. In 2021 start een pilot met 6 bibliotheken en gemeenten met een integrale aanpak om kwetsbare groepen te ondersteunen. Doel is om beter samen te werken met partijen als sociaal raadslieden, juridisch loket, rechtswinkel, om te voorkomen dat issues uitmonden in een rechtszaak. Er zijn nog geen pilotregio's bepaald.
- Vanwege de coronamaatregelen hebben bibliotheken en POI's vol ingezet op digitaal aanbod. SPN [inventariseerde kansrijke initiatieven](#) voor kwetsbare groepen. Met de werkgroep Collectie &

Programmering wordt besproken hoe bibliotheken te inspireren en ondersteunen om de (fysieke) dienstverlening weer (verder) op gang te brengen.

- De landelijke en blueprint-pagina voor bibliotheeksites [Digi-taalhuis](#) biedt een alternatief voor of aanvulling op de fysieke taalhuizen met informatie, educatieaanbod, hulp en aanbod voor de vrije tijd. De [online trainingen van SkillsTown](#) worden - door een bredere doelgroep - goed gebruikt. In Q3 zijn er 9.493 vouchers aangevraagd, en 6.321 actieve gebruikers volgden samen 8.260 modules. Een korte cursus geluk, module smartphone-fotografie en modules rond talen scoorden hoog. Het aanbod is verder toegespitst op het gebruik.
- 5 bibliotheken voeren met subsidie van OCW (via KB) [pilots Leven Lang Ontwikkelen](#) om een laagdrempelige leeromgeving te realiseren (niveau tot mbo4; titel: Inloopschool). Zij werken met partners en doelgroep elk een concept uit. Georges Elissen is SPN-projectleider. Vanwege de coronamaatregelen is een half jaar verlenging aangevraagd (tot medio 2021). De pilot-bibliotheken zijn al intensief aan de slag met de online trainingen van SkillsTown. Daarnaast zijn o.a. Bibliocenter Weert, Bibliotheek aan den IJssel en bibliotheek Hoogeveen al begonnen met de fysieke programmering. Er bleek veel interesse.
- Het [onderzoek Geïnformeerd burgerschap voor iedereen](#) wil verhelderen welke factoren de ontwikkeling van digitale geletterdheid stimuleren, en welke factoren juist niet. Laaggeletterden vormen 1 van de 2 doelgroepen. Biblionet Groningen, KB, Rijksuniversiteit Groningen en andere partners werken 4 jaar samen aan het onderzoek. De start is een half jaar uitgesteld vanwege corona; in oktober zijn de eerste interviews met cursusdeelnemers gepland.
- De KB neemt deel in het [Digital Travellers Project](#), een Erasmus+ project vanuit de EU, looptijd tot oktober 2021. Het wil mensen digitaal vaardiger maken in Finland, België, Polen en Nederland. De KB trekt de [inventarisatie van leermiddelen](#) in deze landen. In juli hebben we deze fase afgerond en de werving van bibliotheken voor de pilot gestart. In het najaar worden deelnemende bibliotheekmedewerkers getraind en start de pilot, waarin de uitgewisselde kennis en best practices toegepast worden in cursussen digitale vaardigheden. In Nederland richten we ons binnen de doelgroep digitaal kwetsbare mensen speciaal op ouderen, werklozen en laaggeletterden.
- In Q3 vonden 2 online bijpraat-sessies en 1 regulier overleg plaats van de Programmaraad BBV, om met POI's, G4-bibliotheken, SPN en KB informatie, ervaringen en plannen uit te wisselen.
- De KB doet mee aan de [Alliantie Digitaal Samenleven](#). De Alliantie neemt met andere partijen het initiatief om [laptops en tablets in te zamelen en te verdelen](#) onder Nederlanders die niet digitaal mee kunnen doen. Een [bellijn](#) helpt mensen op weg; inzet is om naar de bibliotheek te verwijzen.
- De landelijke dag Basisvaardigheden op 9 november vervalt vanwege de coronabeperkingen.
- Op 5 oktober is de [Digitale Update](#) om bibliotheekmedewerkers digitaal bij te praten over het programma BBV, met een terugblik op de afgelopen tijd en de plannen voor volgend jaar. Hadassah de Boer presenteert de sessie en sprekers zijn o.a. Eric van der Burg, bestuursvoorzitter Sociaal Werk Nederland en directeur Stedelijk Museum Schiedam en toekomstig directeur Bibliotheek Utrecht, Deirdre Carasso. De uitnodiging werd eind augustus verzonden. Op 30 september hadden zich bijna 300 mensen aangemeld; de inschrijving loopt nog.
- De [samenwerking tussen bibliotheek en SeniorWeb](#) op het terrein van digitale vaardigheden wordt intensiever. Voor klanten is overzicht van dit aanbod cruciaal. KB, SPN en SeniorWeb ondersteunen invoer en onderhoud van gegevens in G!DS.
- Het ministerie van Justitie en Veiligheid voerde in september campagne om senioren bewust te maken van allerlei vormen van criminaliteit. [J&V verzocht bibliotheken om aan te sluiten bij de campagne Senioren en veiligheid](#) (via de KB) en stelde hiervoor campagnemateriaal beschikbaar.

- In opdracht van de KB ontwikkelt NextValue Research een nieuwe productencatalogus (werktitel) voor basisvaardigheden. Deze gids moet bibliotheekmedewerkers en vrijwilligers helpen bij het kiezen van leermiddelen voor kwetsbare doelgroepen. In een [oproep](#) zijn mensen die hier in de praktijk mee werken, uitgenodigd om mee te denken.
- Een [online inspiratie-sessie voor bibliotheken en sociaal werkbedrijven](#) vindt plaats op 29 oktober. Doel is om bibliotheken en SW-bedrijven te laten ontdekken wat zij samen voor SW-werknemers kunnen betekenen.
- In het project NEWCOMER wisselen bibliotheekorganisaties uit 8 Europese landen de komende 2 jaar best practices uit over het onderwijs van basisvaardigheden aan nieuwkomers. De Erasmus+ aanvraag voor dit project werd in september gehonoreerd. KB is penvoerder van het project, ook Cubiss neemt namens Nederland deel.

Meer Informatiepunten Digitale Overheid open

1 Digitale inclusie (met Netwerk van Publieke Dienstverleners, NPD¹)

Met het plan [Digitale Inclusie, ondersteuning voor kwetsbare burgers](#) beogen bibliotheken en 12 uitvoeringsorganisaties van de overheid 2 hoofddoelen: de zelfredzaamheid bevorderen en hulp bieden aan minder digitaal vaardige mensen via het Informatiepunt Digitale Overheid (IDO).

Een [animatie](#), [themapagina](#) en [filmpje](#) voor lokale en landelijke partners dienen als introductie.

- 15 kopgroep-bibliotheken openden vorig jaar een IDO. In de planning van 2020 en 2021 zouden 70 en 44 nieuwe bibliotheken starten; in totaal 129 bibliotheken (93 procent). Vanwege de coronamaatregelen verschuiven meer openingen naar 2021. In totaal zijn er nu 45 IDO's.
- Voor bibliotheken zijn er: het [huisstijlhandboek](#) en [promotiematerialen](#) voor opening, inrichting en lokale promotie, inclusief [blueprint-pagina voor publiek](#). Materialen zijn aan te passen en te bestellen of downloaden. Elke bibliotheekorganisatie kan promotiemateriaal bestellen voor € 750,- inclusief btw, vanuit landelijke subsidie. Campagne-filmpjes zijn in september opgenomen en komen in november beschikbaar voor bibliotheken. Mediabureau Zigt adviseert over de inzet van media en begeleidt de media-inkoop. In [februari 2021 start de landelijke tv- en online campagne](#). Dan moet 80 procent van de bibliotheken een IDO hebben. Bibliotheken wordt gevraagd hiermee rekening te houden bij de planning van hun opening. Verder zijn er: een [flyer over het IDO](#) (door SPN) voor lokale partners, een overzicht van uitvoeringsorganisaties, documenten om plannen voor het IDO te concretiseren en een stappenplan (door SPN). Ook is er een [blueprint-pagina IDO Baliemenu voor medewerkers](#) met een [versie voor het publiek](#).
- Vanwege de coronamaatregelen is de opzet van de deskundigheidsbevordering voor bibliotheken die met het IDO starten (blended learning) aangepast. De [e-learningmodule IDO](#) over de dienstverlening en websites van de NPD-partijen was voor alle bibliotheekmedewerkers gratis opengesteld. Voor startende bibliotheken was er een [webinar](#) - met Q&A en filmpjes - als onderdeel van de IDO-scholing. Al 35 basisbibliotheken volgden de training. Verder kunnen bibliotheken kiezen voor een train-de-trainer, nog in de maak, om de overige (vrijwillige) medewerkers te trainen. Zie over scholing ook punt 9.
- [Een registratietool](#) is in ontwikkeling waarmee bibliotheken hun IDO-gegevens kunnen vastleggen. Op 26 oktober is hierover een webinar voor bibliotheken. Eind van dit jaar is de ingebruikname gepland. We testen eerst met de kopgroep-bibliotheken.

¹ Dit is de Manifestgroep, uitgebreid naar NPD.

- Bibliotheken zetten hun aanbod digitale vaardigheden in G!DS, zodat de NPD-partijen kunnen doorverwijzen (voorwaarde in de subsidieregeling). Voor NPD-partijen is er een [G!DS-pagina](#) om vast te leggen hoe elke partij doorverwijst. SPN ondersteunt bibliotheken bij de invoer. Op Biebtobieb is een open groep ingericht; [BBV&G!DS; bibliotheken](#) voor bibliotheken, en een besloten groep voor het POI-ondersteuningsteam en de POI's.
- Voor de landelijke website [Het Informatiepunt](#) zijn 4 animaties voor promotie en ondersteuning beschikbaar, 2 verschenen in Q3: over het [stappenplan](#) en over [gegevensinvoer in G!DS](#). SPN biedt advies en ondersteuning bij het doorlopen van het stappenplan en de juiste gegevensinvoer.
- Bibliotheken kunnen starten met een [lokale variant van Het Informatiepunt](#); in Q3 realiseerden de bibliotheken Ommen, Gorinchem, Molenlanden en Gooi en Meer een lokale variant. Rotterdam is gestart met de invulling van een lokale website. Op 28 september en 27 oktober waren/zijn er landelijke bijeenkomsten voor POI's.
- Probiblio organiseerde een [bijeenkomst op 29 september](#) in Zaandam met als thema 'Aan de slag met het IDO'. De bijeenkomst is voor kartrekkers, marketeers en communicatiespecialisten. Overwogen wordt of de bibliotheken de bijeenkomst online kunnen terugkijken.
- In augustus zijn 2 G!DS-trainingen gegeven en een 3e in september.
- Op verzoek van bibliotheken is een format ontwikkeld waarmee bibliotheken door het invoeren van variabelen een kostprijsberekening kunnen maken voor een sociaal-educatieve kaart.
- Een vragenlijst over de sociaal-educatieve kaart is gestuurd aan POI-adviseurs basisvaardigheden en G!DS-servicemanagers. De respons wordt gebruikt als input voor de inhoud en opzet van de webinars op 6 en 26 oktober.
- Aanbod in G!DS: landelijk zijn 3.065 activiteiten en 1.198 organisaties ingevoerd.

2 Belastingdienst 2019-2022

- 130 bibliotheken (94 procent) doen mee aan het convenant voor [samenwerking KB-Belastingdienst](#) via de [subsidieregeling 2019-2022](#).
- Vanwege de coronamaatregelen moesten bibliotheken hun fysieke aanbod stilleggen. Ook de landelijke campagne is stilgelegd. De Belastingdienst heeft oog voor de omstandigheden en zal geen subsidie terugvorderen van bibliotheken die om deze reden hun dienstverlening niet konden realiseren. Bibliotheken kunnen mensen met [uitstel van aangifte](#) tot 1 januari 2021 ondersteunen. Een aantal bibliotheken heeft om deze reden alternatieve dienstverlening aangeboden en/of de activiteiten naar de zomer doorgeschoven.
- De Bibliotheekmonitor (voorheen BOP) [meet aanvullend](#) de impact van de coronamaatregelen. Hierdoor zijn de resultaten pas eind 2020 beschikbaar.
- De [G!DS-pagina](#) helpt bibliotheken en Belastingdienst bij doorverwijzing. Gegevens actueel houden is een voorwaarde in het convenant. Dit raakt ook aan de sociaal-educatieve kaart, zie punt 1. De uitvoer ligt bij SPN, inclusief ondersteuning van bibliotheken.

3 Integratie

- In 2020 is de werkgroep Integratie (Cubiss, Probiblio, Rijnbrink en Het Begint met Taal (HBmT)) gestart met een serie werksessies met enkele bibliotheken over hoe bibliotheken nieuwkomers kunnen helpen inburgeren. Hierin verkennen we de rol van bibliotheken in de nieuwe Wet Inburgering (ingang: 1 juli 2021), het aanbod voor nieuwkomers en de positionering van bibliotheken naar de gemeente. Na 2 algemene sessies in Q2 is er een vervolg van 4 sessies op thema's gepland voor Q4. Met dit werktraject halen we input op voor de pilot in het punt hierna.
- Het ITTA [onderzoekt het aanbod voor anderstaligen rond basisvaardigheden](#) bij bibliotheken en taalhuizen. Gekeken wordt hoe dit aanbod aansluit op de leerbehoeften en in hoeverre er lokaal voor alle doelgroepen passend aanbod is. Dit gebeurt in opdracht van KB en HBmT. Ten minste 25 bibliotheken doen mee aan het onderzoek. In de eerste helft van 2021 volgt een pilot om partners voor te bereiden op de nieuwe Wet inburgering.
- We bereiden een aanbesteding voor, voor alle educatieve content basisvaardigheden. In december wordt bekend hoe dit pakket (van educatieve materialen) eruit komt te zien.
- Op Biebtobieb is de groep [Bibliotheek & integratie](#) ingericht ter voorbereiding op de invoering van de Wet inburgering. Hier delen bibliotheken nieuws, praktijkvoorbeelden en publicaties.

4 Gezinsaanpak

- KB, SPN en Kunst van Lezen werken rond de gezinsaanpak binnen Tel mee met Taal aan een grootschalige landelijke aanpak. Hierover volgt in het najaar meer informatie. Bij meerdere POI's lopen gezamenlijke projecten.
- Ontwikkelingen worden gedeeld in de [Biebtobieb-groep Gezinsaanpak](#).
- De werkgroep Gezinsaanpak van SPN bereidt 2 webinars voor, voor POI-adviseurs. Focus in webinar 1 op 9 oktober is de interne positionering (HR) en webinar 2 op 16 november gaat om de positionering in het lokale netwerk (marketing). POI-medewerkers wordt gevraagd om met hun collega deel te nemen en vooraf aan te geven welke vragen er leven binnen het werkgebied.

5 Collectie & Programmering

- De werkgroep Collectie & Programmering coördineert de inhoudelijke invulling van de thema's Basisvaardigheden op de [website Bnetwerk](#), zie ook punt 7. Voor 2020 is een werkplan opgesteld. Speerpunten zijn:
 - De informatie hergroeperen, samen met de redactie, met meer aandacht voor het strategische belang van thema's, zie ook punt 8.
 - Een structurele verbinding tussen werkgroep en webredactie.
 - Deelnemen vanuit de werkgroep aan het landelijk overleg met leveranciers over digitale content, onder meer bijdragen aan de productencatalogus (zie ook Netwerk & Beleid, 3e punt van onderen) en scholing hieromtrent organiseren.

6 Monitoring

- In 2019 zijn 110 bibliotheken gestart met effectonderzoek met de [Impactmonitor](#) (voorheen Effectenmonitor), waarmee zij vragenlijsten uitzetten onder deelnemers aan cursussen. De resultaten helpen bij de evaluatie van educatieve programma's en bij de verantwoording aan

externe stakeholders. Er zijn 4 modules: computer & internet, sociale media, e-overheid en de Nederlandse taal.

- De monitoring van de dienstverlening rond de Belastingdienst en het programma Digitale inclusie gebeurt via de [Bibliotheekmonitor](#) (voorheen Bibliotheekonderzoeksplatform (BOP)). Het onderzoek Belastingdienst ging in juni van start. Aanvullend onderzoek volgt vanwege het uitstel dat de Belastingdienst heeft verleend, zie ook punt 2.

7 Digi-Taalhuizen

- Sinds een pilot [certificering](#) is voor de taalhuizen een kwaliteitskader beschikbaar om de kwaliteit verder te verbeteren. Taalhuizen worden de komende jaren gecertificeerd, met (financiële) ondersteuning. De KB werkt hierin samen met certificeringsorganisatie CBCT en Stichting Lezen & Schrijven. 28 taalhuizen in bibliotheken starten dit jaar. De uitvoering is vanwege de coronamaatregelen vertraagd, maar hervat. De opname van filmpjes in taalhuizen is uitgesteld. Ook de lancering in aanwezigheid van de minister staat on hold. Binnenkort wordt de subsidieregeling gepubliceerd. In ontwikkeling is hoe SPN en POI's bibliotheken hierbij kunnen ondersteunen.

Nieuwe site en nieuwsbrief Bnetwerk.nl gelanceerd

8 Branche-communicatie & Kennisdeling

- Lezen & Schrijven en de KB willen het programma [Empowerment](#) implementeren bij taalhuizen in bibliotheken, onder meer via kosteloze training voor de [toolkit Empowerment](#). Verder heeft L&S geld beschikbaar voor 3 à 4 pilots. Doelen zijn:
 - Succesvolle cursussen Empowerment bij taalhuizen/bibliotheken, plus doorstroom van deelnemers naar overig aanbod bij taalhuis.
 - Deelnemers succesvol doorverwijzen naar aanbod bij andere organisaties zoals welzijn, vrouwenorganisaties of werktoeleiders.3 bibliotheken zijn gestart met de pilot: OBA, Haarlemmermeer en Bergen (Limburg). De OBA-pilot ligt stil vanwege de coronamaatregelen en personeelwisseling. De 2 overige pilots lopen nog, zij het met vertraging. Beschikbare middelen die overblijven, zet L&S zelf in in regio's die belangstelling hebben. Empowerment blijft in de dienstverlening van L&S speerpunt. Na 2020 zijn er geen aparte middelen meer om lokaal in te zetten.
- De [nieuwe website Bnetwerk](#) voor het bibliotheeknetwerk vervangt sinds 7 juli een aantal afzonderlijke sites waaronder [Bibliothekenbasisvaardigheden.nl](#) waarvan de content grotendeels is overgezet. De content wordt verder verbeterd en aangevuld.
- In Q3 verschenen 3 edities van de [Nieuwsbrief over basisvaardigheden](#), waarvan de 2 laatste in [nieuwe vormgeving](#). Het bereik is met 1.065 abonnees ongeveer stabiel. In Q3 verschenen 2 *good practice*-interviews:
 - [Bibliotheek NOBB experimenteert met Inloopschool voor contact met nieuwe doelgroep](#)
 - [4 bibliotheken over hun aangepaste dienstverlening in coronatijd](#)

9 Scholing & Deskundigheidsbevordering

- SPN is verantwoordelijk voor de scholing voor het programma Digitale inclusie, bestaande uit een centrale bijeenkomst, e-learning en fysieke bijeenkomsten. De e-learning is vanwege de coronamaatregelen opengesteld voor alle medewerkers van bibliotheken die dit jaar een IDO openen. De bijeenkomst van juni werd omgezet naar een [interactief webinar](#). Inmiddels hebben 35 basisbibliotheken het scholingstraject doorlopen.
- Het leertraject [Publieksservice en de maatschappelijk educatieve bibliotheek](#) is door de 10 pilotbibliotheken [positief geëvalueerd](#). In tweede helft 2020 kunnen weer 8 bibliotheken de opleiding tegen gereduceerd tarief volgen. De beschikbare plekken zijn ingevuld. De e-learning stond tijdelijk gratis open op Bibliotheek Campus. Voor eind 2020 is een nieuwe module beschikbaar: Digitale inclusie. Het thema Gezinsaanpak wordt toegevoegd aan bestaande module(s).
- KB en SPN willen het aanbod van leeractiviteiten voor BBV evalueren en vernieuwen, omdat met name de leergang Consulent Basisvaardigheden niet goed loopt. SPN heeft een inventarisatie en analyse opgeleverd. Op basis hiervan kijken KB en SPN samen hoe het leeraanbod de komende jaren vormgegeven wordt. Het gaat om zaken als:
 - Landelijk en provinciaal aanbod (en andere aanbieders)
 - Aantallen cursisten en potentiële deelnemers
 - Analyse van evaluatiedocumenten van deze opleidingen